

*Трихліб Крістіна Олексіївна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри теорії держави і права
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ІЗ ПРАВОМ ЄС: ДОСВІД КРАЇН ЄС

Як слушно зауважує Р. Лукас, «будь-яка гармонізація законодавства має здійснюватися таким чином, щоб нове законодавство було не лише прийняте, а й діяло на практиці» [1, с. 38]. У цьому контексті важливого значення для аналітико-методологічного забезпечення гармонізації законодавства України і ЄС набуває досвід колишніх країн-кандидатів на вступ

до ЄС. Зокрема, у Польщі розробку довгострокової програми наближення (гармонізації) законодавства до *acquis ЄС* було започатковано Комісією експертів з гармонізації польського права до права ЄС, створеною у 1994 р. Результатом її роботи стало укладення Методології здійснення заходів із наближення. Крім того, були розроблені Плани з гармонізації права Польщі і права ЄС та проведені аналітичні дослідження і переклад прецедентного права Суду ЄС і поступово усього масиву *acquis ЄС* та процесуальних норм права ЄС. При цьому *acquis ЄС* було поділено на дві частини: правові акти ЄС, які мають бути імplementовані до приєднання (переважно директиви), і правові акти, що будуть обов'язкові з моменту вступу Польщі в ЄС. У польському розумінні наближення – це рівень співпадіння змісту польського права і права ЄС. Комісія визначила, що можлива повна гармонізація – ідентичність основних положень права ЄС і польського права; повна відсутність гармонізації – відсутність відповідних положень у праві Польщі, або якщо польські основні правові положення суперечать положенням права ЄС; часткова гармонізація/часткова відсутність гармонізації (перехідні стани між повною гармонізацією та її відсутністю). Гармонізацію розуміють як процес, а не як стан, а рівень гармонізації – як ступінь її удосконалення [2, с. 122 – 126].

У Словаччині у 1995 р. було розроблено Методологію правового наближення, в якій визначені основні терміни і джерела права ЄС та головні принципи його дії. Методами наближення визнавалися наближення законів до положень установчих договорів, адаптація регламентів і рішень, імplementація директив (*transposition*) ЄС. При цьому орган, який подає проект, має впровадити загальні принципи, передбачені директивою, за допомогою закону або декрету, спрямованого на наближення (*approximation ordinance*). Допускають дві форми відхилення від положень директиви: відступ від термінології, якщо це приведе до прийняття термінологічно і лінгвістично правильного акта, за винятком суттєвої зміни змісту; відступ від змісту положень директиви, якщо це дозволено первинним правом ЄС чи положенням директиви [2, с. 126 – 135].

Гармонізація законодавства в Угорщині не обмежувалася основними сферами, охоплювала всю правову систему Угорщини і право ЄС (переважно директиви), зокрема, первинне право і прецедентне право Суду ЄС. Закони, які суперечили регламентам ЄС, було відмінено або змінено [2, с. 138, 139].

В Естонії, як й у Словаччині, була розроблена Методологія гармонізації естонського законодавства з правом ЄС. Під час гармонізації права із джерелами вторинного права ЄС рекомендувалося не змінювати тексти регламентів, які мають пряме застосування в ЄС. Регламенти ЄС були перекладені естонською мовою, однак не мали статусу офіційного перекладу. Регламенти були інкорпоровані у законодавство, але зазначалося, що воно набере чинності лише після вступу Естонії в ЄС. Серед методів впровадження права ЄС у право Естонії виокремлюють інкорпорацію (*transposition*) – перенесення правового тексту дослівно у національну правову систему або шляхом посилання у праві на міжнародну норму; і переформулювання (*reformulation*), використовуване з метою дотримання традицій національної правової системи і правової мови, що передбачає можливість виключати невідповідні частини і діяти згідно із національним правом. Відтак, вирізняють три ступені відповідності: 1) повна гармонізація – коли національне правове положення не суперечить за змістом праву ЄС, якщо усім положенням законодавства ЄС кореспондує національне законодавство; 2) часткова гармонізація, яка передбачає впровадження тільки найважливіших принципів права ЄС; 3) законодавство, що не відповідає праву ЄС, якщо існує невідповідність між положеннями права ЄС і національним правом та найбільш важливі принципи не впроваджено [2, с. 139 – 145].

Відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», кожен законопроект, внесений до Верховної Ради України (далі – ВРУ), протягом семи днів має надсилатися до Комітету ВРУ з питань європейської інтеграції для визначення його належності за предметом правового регулювання до сфер, правовідносини в яких регулюються правом ЄС. Такі законопроекти протягом трьох днів передаються до уповноваженого центрального органу виконавчої влади для підготовки у двадцятиденний термін експертного висновку щодо їх відповідності *acquis* ЄС. Водночас зазначено, що нормативно-правові акти, які суперечать *acquis* ЄС, можуть прийматися за наявності достатнього обґрунтування необхідності їх прийняття та на чітко визначений строк [3].

Спираючись на досвід держав-членів ЄС, доцільно розробити Методологію правового наближення (гармонізації) законодавства України до права ЄС, в якій визначити методи, засоби і способи гармонізації законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лукас Р. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС та економічна реформа [Текст] / Р. Лукас // Законотворчість. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним та європейським правом : зб. наук.-практ. матеріалів / ред. М. Т. Кравчук; Ін-т зак-ва Верхов. Ради України. – К. : [б. в.], 2005. – Вип. 4. – С. 38–41.

2. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС : підручник [Текст] / І. В. Кравчук, М. В. Парапан. – К. : Слово, 2004. – 320 с.

3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Текст] : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

***МАТЕРІАЛИ XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»***

***МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ, ІСТОРІЯ
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (до
100-річчя КОНСТИТУЦІЇ УНР 1918 р.)***

(Том № 1)

***Харків
2018***

УДК 340.12.001

ББК 67.0

П 78

Відповідальні за випуск:

*О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

*Асоціація випускників Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

П 78 Матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». Матеріали круглого столу, ІСТОРІЯ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (до 100-річчя Конституції УНР 1918 р.) – Х.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2018. – 252 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

*Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222п, м. Харків, 61024,
Україна.*

УДК 340.12.001

ББК 67.0

*© Асоціація випускників Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*